

Asia: VN/31974/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Lähtökohtaisesti lainsäädännön ja yhteistyön merkitystä tulisi prosessissa tarkastella kotoutujan tarpeiden kautta. Lakiehdotukseen tulisi kirjata selkeät ohjeet lain valvontaan, vastuiden jakamiseen sekä niiden toteutumiseen liittyen. Hyvinvointialueiden, kunnan ja muiden toimijoiden vastuualueiden sekä vastuiden sopimisesta tulisi pystyä sopimaan paikallisten olosuhteiden mukaan ja tästä tulisi olla maininta laissa ja sen esitöissä. Hyvinvointialueiden, kuntien ja muiden toimijoiden välisten yhdyspintojen työskentelyn sujuvuutta tulisi edistää. Kunnan ja hyvinvointialueen välinen tiedon välitys tulisi olla sujuvaa. Erityisesti kiintiöpakolaisiin liittyvät asiakastiedot tulisi toimittaa heti hyvinvointialueelle, koska palvelutarpeen arvio alkaa ennen maahantuloa.

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (12-22 §)

13 § Monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja 15 § Monialainen kotoutumissuunnitelma

Käsityksemme mukaan pykälissä määritellyn palveluntarpeen arvioinnissa päävastuun ja tulisi olla hyvinvointialueella, joka kartoittaa asiakkaan palveluntarpeen, koordinoi monialaisen osaamisen sekä kotoutumisen arvioinnin.

13 §:n 2 kohdassa on mainittu, että pykälä koskee henkilöä, joka ” on 2 §:n 6 momentissa tarkoitettu lapsi tai nuori”. Kohtaa 2 olisi selvennettävä sen osalta, minkä säädöksen 2 §:n 6 momenttiin tässä viitataan.

14§ Kotoutumissuunnitelma:

Käsityksemme mukaan hyvinvointialueen tulisi olla mukana myös 14 §:n tarkoittaman kotoutumissuunnitelman laatimisessa. Tällä varmistettaisiin, että ne asiakkaat, joilla on hyvinvointialueen tuottamien palveluiden tarve, voivat palveluita saada matalalla kynnyksellä. Kunnissa tehtävässä kotoutumistyössä ei välttämättä ja kaikissa tapauksissa ole sellaista sosiaali- ja terveyspalveluiden osaamista, joilla voitaisiin tunnistaa asiakkaiden palveluiden tarve. Kunnan ja hyvinvointialueen yhdessä tekemä työ kotoutumissuunnitelmienkin kanssa tukisi yhteistyötä ja asiakkaiden palvelutarpeen arviointia.

17§ Kotoutumissuunnitelman tai monialaisen kotoutumissuunnitelman sisältö

Pidämme tärkeänä, että lakiluonnoksessa on korostettu hyvinvointialueen vastuuta siitä, että kotoutumissuunnitelman palvelut muodostavat kotoutumista, terveyttä ja hyvinvointia edistävän tarkoituksenmukaisen ja monialaisen palvelukokonaisuuden.

22 § Kotoutuja-asiakkaan velvollisuus noudattaa kotoutumissuunnitelmaa tai monialaista kotoutumissuunnitelmaa

Lakiehdotuksen maininta siitä, että hyvinvointialueen on selvitettävä asiakkaalle tämän oikeudet ja velvollisuudet niin, että hän ymmärtää ne, on kannatettava lisäys lakiin.

Kotoutumiskoulutus (24-25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26-30 §)

Ei lausuttavaa

Yleiset kommentit kunnan kotoutumishjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

Katsomme, että kunnan kotoutumishjelma edistää sekä asiakkaan kotoutumista että vastuiden jakoa prosessista. Kunnalla on oltava kokonaiskuva kotoutumisen edistämisestä, jotta toiminnot voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Selkeä kuvaus kotoutumishjelmasta ja yhteiskuntaorientaatiosta parantaa myös yhteistyön sujuvuutta eri tahojen välillä. Käytännön tasolla olisi tärkeää, että erityisesti kotoutumisen alkuvaiheen palveluiden prosessikuvaukset olisivat tarkasti ja selkeästi kuvatut, jotta palveluita voidaan tuottaa yhdenmukaisesti ja sujuvasti.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

Ei lausuttavaa

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

42 § Kunnan kuntapaikalle ohjattavan vastaanottoon liittyvät tehtävät:

Hyvinvointialueen kuuleminen ja tiivis yhteistyö on keskeistä kotoutumisessa. Hyvinvointialueella ja kunnalla tulisi olla mahdollisuus sopia tehtävien jaosta paikallisesti, ja tästä pitäisi säätää laissa.

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5-7 luvut)

Ei lausuttavaa

Valtion korvaukset (8 luku)

60 § ja 61 §

Lisäyksenä/tarkennuksena pykäliin tulisi lisätä maininta, että laskennalliset korvaukset koskisivat myös tilapäisen suojelun saaneita henkilöitä.

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

Ei lausuttavaa

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

Ei lausuttavaa

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

Lakiin olisi tärkeää kirjata, kuinka kotoutumisen edistämisen seuranta käytännössä toteutetaan. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi todetaan esimerkiksi, että haasteena eri toimijoiden ja hyvien väestösuhteiden edistämisen vaikutusten arvioinnissa on suorien vaikutusten osoittaminen (s. 136). Näemme tärkeänä säätää myös siitä, kuinka työelämän ulkopuolella olevat tavoitetaan, vaikkakin esitysluonnoksessa todetaan, että Kelan olisi toimitettava tiedot kunnille ja hyvinvointialueiden käyttöön (s. 252). Käytännössä seuranta on erittäin haastavaa, jos ja kun rekisteri tulee käyttöön vasta 2024 vuoden lopussa.

Nieminen Sanni
Essote - Sosiaalipalvelut/maahanmuuttopalvelut